

RECENZIO

TÓDOR IMRE: AZ ISKOLAVÁLASZTÁS DÖNTÉSMECHANIZMUSAI. SZÉKELYFÖLDI KÖZÉPISKOLÁSOK SEKTORKÖZI METSZETBEN, KOLOZSVÁRI EGYETEMI KIADÓ, 2020, 314 OLD (ISBN 9786063707667)

Tódor Erika Mária

Sokféle olvasata van Harry Potternek, de hogy hogyan kerül e mű a neveléstudományi kutatások érvrendszerébe, azt Tódor Imre doktori tézise alapján, 2020-ben megjelent kötet szemlélteti a leghatékonyabban. Amint a kötet címéből is kiderül, a bemutatásra kerülő kérdéskör az iskolaválasztás döntésmechanizmusai, és ez indokolja Dumbledore professzor kijelentésére való hivatkozást, melynek értelmében: „A döntéseinkben, nem pedig a képességeinkben mutatkozik meg, hogy kik is vagyunk valójában...” (Rowling, 2017:309).

A bemutatott kutatás általános célja, hogy az iskolaválasztási döntések miéértjére, hogyanjára és ezek eredményességére keressen választ. Ugyanakkor sajátos célként térképezi fel azokat a motívumokat, melyek mentén a különböző tanulói csoportok meghozzák iskolaválasztásra vonatkozó döntéseiket, és feltárja, hogy mennyire releváns az iskolai teljesítmény, a családi háttér vagy más tényezők hatása az iskolaválasztásra vonatkozó döntési folyamatokban. További kérdése a könyvben bemutatott kutatásnak, hogy szerepet játszik-e az iskolaválasztásban a felekezeti iskolák által képviselt értékrend és vallásosság.

A kutatás egyediségét, az elemzés újszerűségét egyrészt a kutatott régió sajátossága határozza meg, nevezetesen az, hogy ez a kutatás kimondottan székelyföldi oktatási intézményekre vonatkozik. Másodrészt, ahogy a szerző is hangsúlyozza, egy „etnikailag” semleges környezetben végzett adatfelvétel menetét ismerhetjük meg, kimondottan magyar tannyelvű iskolákra összpontosítva. Harmadrészt, egy kvantitatív kutatás, szektorközi elemzés szempontjából körvonalazódnak az iskolaválasztás döntéshozatalának mechanizmusai és az ezeket befolyásoló tényezők. A kérdések megválaszolásának gyakorlati relevanciája, ahogy a szerző is megjegyzi „az iskolák megválasztása körüli verseny mértékének előrejelzésében, azaz a tanulók tudatos tanulási pálya tervezésének motiválásban realizálódik” (15. p).

A kutatási folyamatot hat hipotézis ellenőrzése vezérelte, melyeket dióhéjban a főbb gondolataik mentén ismertettek, a szerző megnevezéseit követve. Az első hipotézis a szocio-ökonómiai státus hipotézise, a második a döntési mechanizmusoké, a harmadik a döntési konszenzusé. A negyedik a kortárs csoport (barátok, osztálytársak) orientációját követő hipotézis, az ötödik az értékhipotézis (értékorientáció, nevelési értékek), míg a hatodik az eredményesség hipotéziseként jeleníthető meg. A megvizsgálható kérdésekre a szerző egy 1927 fős elvégzett empirikus kutatás adatainak feldolgozásával válaszol, melyben 7 felekezeti és 7 nem felekezeti iskola diákjai vettek részt. Az adatgyűjtésre 46 zárt kérdést tartalmazó kérdőívvel felméréssel kerül sor.

Felépítését tekintve a kötet egy átfogó történelmi elemzéssel indít, és a magyar felekezeti iskolák szerepéről értekezik a romániai magyar közoktatási rendszerben. A téma diakronikus kontextualizálását egy elméleti áttekintés követi, és interdiszciplináris megközelítésben mutatja be a döntéshozatal közgazdasági, politikafilozófiai, nevelésszociológiai aspektusait, az iskolaválasztás

makro-, mezo- és mikroszintű tényezőit. A racionális döntések alkalmazási lehetőségeiről az iskolaválasztásban a kötet harmadik fejezete értekezik. Ezt követi az empirikus kutatás módszertanának ismertetése, majd a kutatási eredmények részletes elemzése és értelmezése. Az kötet egy magyar és egy angol nyelvű összegzéssel zárul, melyet a szakirodalom jegyzéke és a mellékletek követnek.

A statisztikai elemzéseket ábrák, térképek egészítik ki. A könyv következetesen felépített logikai struktúrát követ, szakszerű érvekkel és precíz statisztikai elemzéssel alátámasztott következtetéseket, téziseket fogalmaz meg. Ezt a kiadványt nemcsak a kutatási megközelítés újszerűsége miatt ajánlom a neveléstudományok iránt érdeklődők figyelmébe, hanem az iskolaválasztás aktuális, belső mechanizmusainak megismerése céljából is, mely egyértelművé teszi, hogy a magyar tannyelvű iskolák választása nem kezelhető esetlegesen, motiváló, naprakész kínálat és tudatos intézményfejlesztési stratégia nélkül.